

اجرای گام به گام فاز دوم مدیریت هوشمند توزیع آرد و نان از بهمن/ انحراف در توزیع آرد با حاکمیت داده‌ها به حداقل میرسد

مشاور وزیر امور اقتصادی و دارایی با بیان اینکه فاز دوم مدیریت هوشمند آرد و نان به صورت گام به گام از بهمن آغاز می‌شود، گفت: قیمت نان افزایش نمی‌یابد، در این مرحله تلاش داریم با حاکمیت داده‌ها میزان انحراف در توزیع آرد و نان را به حداقل برسانیم.

به گزارش پایگاه خبری صنعت غذا و کشاورزی (اگرو فود نیوز)، به نقل از فارس، با توجه به این که قوت غالب مردم ایران، نان است، بحث آرد و نان یک مسئله اجتماعی است که با عامه مردم ایران در سراسر کشور سر و کار دارد و دولت‌ها معمولاً در زمینه آرد و نان مردم بسیار دست به عصا حرکت می‌کنند، به گونه‌ای که با وجود یارانه‌های نقدی که هر ماه به ازای هر نفر ۳۰۰ هزار تومان پرداخت می‌شود، اما دولت‌ها جرأت حذف تدریجی یارانه آرد و نان را ندارند و سالانه ۱۲۰ هزار میلیارد تومان یارانه مستقیم برای یارانه آرد و نان پرداخت می‌شود.

به خاطر یارانه‌ای بودن قیمت آرد خبازی‌ها، قبل از حذف ارز ترجیحی، فاصله قیمت آرد نانوایی‌ها و آرد صنف و صنعت حدود چهار برابر بود، اما بعد از حذف ارز ترجیحی، این فاصله به حدود ۱۶ برابر رسیده و این انگیزه قوی برای انحراف آرد یارانه‌دار نانوایی‌ها به سایر مصارف دارد.

حال وزارت امور اقتصادی و دارایی قصد دارد از طریق مدیریت هوشمند داده‌ها و توزیع نان به وسیله کارتخوان‌های هوشمند در سراسر کشور بر نحوه مدیریت آرد و نان نظارت کند و قصد دارد، میزان انحراف آرد یارانه‌ای از این طریق را به حداقل کاهش دهد. در این زمینه با محمد جلال مشاور وزیر امور اقتصادی و دارایی در امور هوشمندسازی مدیریت آرد و نان در وزارت امور اقتصادی و دارایی مصاحبه کردیم که تقدیم مخاطبان می‌شود.

سوال: آیا مرحله اول مدیریت هوشمند آرد و نان تکمیل شد و آثار آن چیست؟ مرحله دوم از کی آغاز می‌شود؟

جلال: مرحله اول طرح مدیریت هوشمند آرد و نان، تکمیل زنجیره داده‌ها در زمینه گندم، آرد و نان بود که به وسیله مدیریت داده‌ها اجرا شد و از اردیبهشت‌ماه سال جاری از استان زنجان شروع و به تدریج تکمیل شد، به گونه‌ای که ۷۶ هزار نانوایی در سراسر کشور به کارتخوان هوشمند نانوایی‌ها مجهز شدند و در ۱۸ هزار روستا که معمولاً هر روستا یک نانوایی دارد، نیز این کارتخوان‌ها نصب شده است. در حال حاضر بالای ۹۸ درصد نانوایی‌های کشور تحت پوشش کارتخوان‌های هوشمند آرد و نان هستند و یکی دو درصد باقیمانده هم دارای مشکلاتی از طرف نانوایی‌ها هستند که به طور مثال؛ دارای نقص مدارک و یا مشکلاتی مانند وراثت، فوت دارنده نانوایی و یا انسداد حساب‌ها روبه‌رو هستند که هنوز نتوانستیم برای آنها کارتخوان هوشمند صادر کنیم. اما از جانب ما هیچ مشکلی نبوده بلکه از جانب خود نانوایی‌ها تعداد اندکی با این مشکل مواجه هستند.

سوال: آیا دستگاه‌های کارتخوان معمولی امکان اجرای مدیریت هوشمند داشتند و یا اینکه آیا دستگاه‌های جدید وارداتی بوده یا از محل تولید داخل تهیه شده است؟

جلال: دستگاه داخلی نداریم. البته تولید نهایی تجهیزات در داخل صورت می‌گیرد، اما عمده تجهیزات آن وارداتی است. از طرفی پوزهای موجود و کارتخوان‌های قبلی هم امکان اجرای مدیریت هوشمند نداشتند،

چون در این مرحله محور ما مدیریت داده‌ها بر اساس عملکرد ناوایی‌ها و برنامه‌ریزی بر روی داده‌ها است که کارتخوان‌های سنتی فقط تراکنش‌ها ثبت می‌شد، ولی در کارتخوان هوشمند هم قیمت و هم نوع نان و تعداد آن ثبت می‌شود. داده‌ها قابل اتکا طرح هستند. موقعیت مکانی کارتخوان‌ها مشخص است. نحوه استفاده هم بسیار ساده است، مانند تلفن همراه که اکثر مردم با آن آشنا شده‌اند. در مرحله اول زنجیره داده‌ها تکمیل شد. تاکنون یکصد میلیون کارت ملی یکتا سابقه خرید از سامانه هوشمند را تجربه کرده‌اند؛ یعنی هر کارت حداقل یکبار برای خرید نان از این سامانه مورد استفاده قرار گرفته است. ممکن است یک نفر چندین کار بانکی داشته باشد، اما یکصد میلیون کارت بانکی یکتا در سامانه استفاده شده‌اند. در سامانه دو اصل مهم است. در سمت مردم نه آزادسازی قیمت نان و نه سهمیه‌بندی نان مطرح است، بلکه قیمت نان تغییر نمی‌کند و هیچ سهمیه‌بندی هم نداریم. به گونه‌ای طراحی شده است که براساس داده‌محوری و تحلیل داده‌ها تصمیم می‌گیریم. بنابراین در بخش مصرف‌کننده محدودیتی از نظر قیمت و یا تعداد وجود ندارد. تعداد تراکنش‌های روزانه بین ۹۵ تا ۱۰ میلیون تراکنش برای خرید نان ثبت شده است. متوسط هر خانوار سه روز یکبار نان خریداری کردند. در کشور بین ۲۷ تا ۲۸ میلیون خانوار وجود دارد. در مجموع روزانه بین ۱۰۰ تا ۱۲۰ میلیون قرص نان از انواع مختلف به فروش می‌رسد.

سوال: آیا نان صنعتی و فانتزی در طرح هوشمندی مدیریت آرد و نان دیده شده است؟

جلال: نان صنعتی و فانتزی، صنعتی مربوط به بسته‌بندی و کارخانه‌ای مدنظر و فانتزی در این طرح نبوده و نرخ آرد نان مثل نان صنعت حساب می‌شود و مشمول طرح نیست. نان فانتزی و صنعتی از نان کشور حدود ۲ تا ۳ درصد است. بقیه نان کشور حدود ۹۱ درصد توسط ناوایی‌های سنتی پخت می‌شود و ۷ تا ۸ درصد آرد خام برای روستاهای کم‌جمعیت و عشایر تأمین می‌شود. در جاهایی که صرفه ایجاد ناوایی ندارد، آرد خام به جای نان برای عشایر و همچنین روستاهای کوچک و کم‌جمعیت توزیع می‌شود.

سوال: فاز دوم از کی اجرا می‌شود؟

جلال: فاز بعدی طرح به صورت یکپارچه اجرا نمی‌شود و به تدریج و گام به گام و استان به استان از بهمن‌ماه آغاز می‌شود. هم‌زمان با آن، نرم‌افزار و تکمیل آموزش ناوایی‌ها شروع می‌شود و به تدریج گسترش

می‌یابد تا در سراسر کشور اجرا شود. رویکرد ما عدم آزادسازی قیمت نان و عدم محدودیت آرد برای مصرف‌کنندگان است. با این منطق جلو می‌رویم، اما ناوایی‌ها براساس عملکرد فروش نان خود، سهمیه آرد دریافت می‌کنند، آن هم براساس داده‌هایی است که در کارتخوان هوشمند پردازش می‌شود. البته تراکنش‌های غیرواقعی احصاء شده و حذف می‌شود و در دوره خرید آرد توسط ناوایی از این پس معادل عملکرد دوره‌های قبلی با چند درصد بالاتر از دوره گذشته آرد یارانه‌ای اختصاص می‌یابد. قیمت آرد برای همه ناوایی‌ها مشابه سابق و بدون تغییر است.

سوال: منظور از دوره عملکرد ناوایی آیا فقط عملکرد یک ماه قبل است یا میانگین دوره‌های عملکردی مدنظر است؟

جلال: مبنای اصلی عملکرد ما یک‌ماهه است، البته دوره دریافت آرد برای هر ناوایی متفاوت است. برای برخی دوره‌های ۱۰ روزه، ۱۵ روزه و یا ۳۰ روزه محاسبه می‌شود و متناسب با عملکرد دوره‌های قبلی، سهمیه آرد دریافت می‌کنند؛ یعنی برای هر ماه در دوره‌های ۱۰ روزه یک‌سوم ماه در دوره‌های ۱۵ روزه یک‌دوم و یا ۳۰ روزه به همان اندازه قبل اختصاص می‌یابد. هر ناوایی که فروش نان بیشتری داشته باشد و ساعت کارش را بخواهد افزایش دهد، در دوره آینده سهمیه آرد با چند درصد افزایش دریافت می‌کند؛ یعنی امکان افزایش تولید وجود خواهد داشت و کسی که قصد دارد نان بیشتری بفروشد و سهمیه او کفاف عملکردش را ندهد، سهمیه‌اش بالا می‌رود و به تدریج هر دوره که عملکرد محقق شود، براساس داده‌های کارتخوان هوشمند تا ۱۰ درصد امکان افزایش سهمیه آرد وجود دارد. در زمینه افزایش کم‌هزینه ناواها به دلیل عدم افزایش قیمت نان در سال جاری و براساس قولی که دولت برای جبران افزایش هزینه اجاره و یا دستمزد ناواها داده است، از اول طرح ۱۵ درصد ارزش عملکرد فروش نان به ناوا واریز می‌شد، اما در فاز دوم این رقم به دو برابر افزایش می‌یابد. در پایان هر روز عملکرد کارتخوان در فروش نان مبنای محاسبه کم‌هزینه قرار می‌گیرد و از این پس این کم‌هزینه به ۳۰ درصد افزایش می‌یابد. البته این عدد قطعی نشده ممکن است بین ۳۰ تا ۳۵ درصد از عملکرد ناوا در هر روز به عنوان کم‌هزینه به حسابش واریز شود.

سوال: برخی ناویان برای دریافت یارانه بیشتر ممکن است بیش‌ازپهاری در فروش تعداد نان داشته باشند، با آن چگونه برخورد می‌کنید.

جلال: مدیریت هوشمند آرد و نان به خاطر تحلیل داده‌ها و بهره‌برداری از داده‌ها است و توصیه ما به همه نانوایان این است که بزرگترین دارایی یک نانوا سوابق تراکنشی او در کارتخوان هوشمند است، بنابراین نسبت به سلامت و درستی داده‌های خود دقت کنند. در برخی نانواها مشاهده می‌شود که مثلاً با یک کارت بانکی خریدهای غیرمتعارف به عنوان مشتری ثبت می‌شود. چون سامانه هوشمند است آن را شناسایی می‌کند. و یا ممکن است برخی نانوایان نان را گران‌تر بفروشند و یا تعداد بیشتری نان ثبت کنند، در حالی که کمتر از آن به مشتری تحویل می‌دهند. در این زمینه هم از نظارت مردمی استفاده می‌شود و هم بازرسان ویژه وجود دارند که در صورت کشف تخلف، جریمه‌های آن چنان سنگین خواهد بود که دیگر کسی به فکر رفتار متقلبانه نباشد. با پردازش داده‌ها و استخراج آن می‌توان عملکرد واقعی نانوا را به دست آورد. اگر عملکرد واقعی کمتر باشد، میزان سهمیه آرد و حتی کمک‌هزینه به نانوایی در دوره‌های بعدی کم می‌شود و رتبه نانوا کاهش پیدا می‌کند.

سوال: نانوایی‌ها براساس چند رتبه تقسیم‌بندی می‌شوند؟

جلال: کاهش رتبه اثر مستقیم بر کاهش تخصیص آرد در دوره آتی دارد. رفتار متقلبانه به افزایش سهمیه کمک نخواهد کرد و دوره‌های آتی اثر منفی می‌گذارد.

سوال: تاکنون چند نوع تخلف در نانوایی‌ها پیدا کرده‌اید؟

جلال: اکثر نانوایی‌ها درست عمل می‌کنند، اما برخی رفتارهای متقلبانه در برخی نانوایی‌ها هم شناسایی کرده‌ایم. برخی نانوایی‌ها تراکنش‌های غیرواقعی ثبت می‌کنند که این تراکنش‌ها بر افزایش آرد و کمک‌هزینه اثری ندارد و در آینده به دلیل دقت در رتبه نانوا، سهمیه آرد طبق رتبه خواهد بود؛ بنابراین نانوایان باید به سلامت و غیرواقعی بودن تراکنش‌ها دقت کافی داشته باشند. مسئله کم‌فروشی و یا کسری چانه خمیر نان را به دقت کنترل کنند و از کم‌فروشی اجتناب کنند، چون مجازات‌های معنیداری در نظر گرفته شده است. **بنای ما اعتماد به نانوایی‌ها است،** اما اگر مورد خلافی مشاهده شود، مجازات‌های پرهزینه خواهد بود و امکان جبران برای نانوایی‌ها سخت است. بازرسان مردمی و بازرسان حرفه‌ای به صورت موردی از نانوایی‌ها خرید می‌کنند. مردم هم می‌توانند نسبت به کمیت و کیفیت نان، ابعاد و وزن نان، نحوه برخورد نانوا و بهداشت نانوایی اعلام نظر کنند و بر روی برنامه تخصیص نانوایی‌ها و نرخ‌های اعمالی اظهار نظر کنند.

همچنین در مورد باز و بسته بودن ناوایی اطلاع‌رسانی کنند و رفتارهای غیرواقعی از طریق کارتخوان‌های هوشمند شناسایی می‌شوند. در این زمینه سایتی با نرم‌افزار **نانو** راه‌اندازی شده. این برنامه یک سمتی برای مردم دارد که می‌توانند تخلفهای احتمالی نانو را گزارش کنند و یک سمت برای نانو دارد که می‌تواند کارنامه و سوابق و عملکرد خودش را ببیند. مردم هم می‌توانند برای رتبه‌بندی نانو و ویژگی ناوایی اظهارنظر کنند.

سوال: طرح هوشمند ناوایی در فاز دوم از کی اجرا می‌شود؟

جلال: بعد از فراگیری در کلیه استان‌ها در مرحله دوم که به معنی تخصیص آرد یارانه‌ای مبتنی بر عملکرد واقعی ناواست، طرح به پایداری و بلوغ می‌رسد.

سوال: یارانه آرد و نان سالانه چقدر است و آیا دولت قصد ندارد، کم‌کم یارانه آن را کاهش و در نهایت حذف کند؟

جلال: آرد یارانه‌ای ارزان است. دولت پیش‌بینی لازم را برای تأمین گندم و آرد یارانه‌ای برای بودجه سال آینده را انجام داده است. طبق قول وزارت جهاد کشاورزی تأمین گندم برای آرد هیچ محدودیت و کمبودی نداریم. برای سال آینده هم پیش‌بینی لازم صورت گرفته و تغییر خاصی برای نان مردم و مشتریان صورت نمی‌گیرد.

سوال: فاصله قیمتی آرد ناوایی و صنف و صنعت چقدر است که منجر به هدر رفت آرد می‌شود؟

جلال: قبلاً این فاصله قیمت به طور متوسط چهار برابر بود اما بعد از حذف ارز ترجیحی متوسط ۱۶ برابر شده؛ یعنی آرد غیرناوایی ۱۶ برابر گران‌تر از آرد ناوایی است و این باعث شکل‌گیری هدررفت آرد می‌شود. دولت در نظر دارد با مدیریت هوشمند اتفاقی طی دهه‌ها به دلیل فاصله قیمت گندم و آرد و نان در مصارف مردمی و صنعتی وجود دارد، از هدر رفت آن جلوگیری کند. این عدد با مدیریت داده‌ها کشف شد و روزانه ۵ هزار تن آرد خارج از مصرف پیدا شد.

سوال: روزانه چه میزان آرد بین ناوایی‌ها توزیع می‌شود؟

جلال: آرد ناوایی‌ها روستائیان و عشایر و برخی از مصارف برای برخی نهادها شناسایی شده و روزانه ۵ هزار تن هدررفت شناسایی شده است. قبلاً ابعاد این هدررفت ناپیدا بود اما اکنون با اجرای طرح و

تحلیل داده‌ها این میزان هدررفت روشن شد و ما امیدواریم با اجرای مرحله دوم، مدیریت هوشمند آرد و نان این رقم به حداقل ممکن کاهش پیدا کند و این هدررفت هم ناشی از فاصله قیمت‌ها، قیمت آرد یارانه‌ای و غیریارانه‌ای است.

سوال: بیشترین هدررفت مربوط به کدام بخش است؟ آیا قاچاق آرد هم سهم مهمی دارد؟

جلال: کلیه مصارف مشترک گندم و آرد مستعد جذب برای هدررفت آرد یارانه‌ای از شبکه دارند. هم در صنایع مختلف و هم در تولید خوراک دام و طیور و هم واحدهای صنعتی و صنفی و یک بخش کوچک هم قاچاق آرد به کشورهای همسایه انجام می‌شود. البته رقم قاچاق عدد بزرگی نیست. بزرگترین بخش جذب آرد یارانه‌ای در کارخانه‌های خوراک دام و طیور و واحدهای صنعتی و صنفی مصرف‌کننده گندم و آرد هستند که مستعد جذب آرد یارانه‌ای است.

سوال: مرحله دوم هوشمندسازی آرد از کی شروع می‌شود؟

جلال: مرحله دوم از بهمن‌ماه به تدریج شروع می‌شود. بستگی به روند اجرایی دارد. ملاحظات اجرایی را در نظر می‌گیریم. تلاش دولت این است که در کوتاه‌ترین زمان برای حمایت از نانوایان متعهد و اکثریت نانوایی‌ها که به کار خود تعهد دارند اعمال سهمیه جدید و کمک‌هزینه جدید انجام شود. همچنین تعداد اندکی از نانوایی‌ها که رفتار متقلبانه دارند با آنها برخورد می‌شود. در بخش مصرف‌کننده هم کیفیت نان افزایش و قیمت آن تغییر نخواهد کرد.

سرویس خبری: صنعت غذا

منبع: فارس